



משרד הכלכלה והתעשייה  
מינהל סחר חוץ



# רומניה

- סקירה כלכלית -

אפריל 2019



## רקע ונתונים כלליים<sup>1</sup>

**שטח**: 238,391 קמ"ר (מקום 84 בעולם)

ישראל 20,770 קמ"ר (154 מתוך 254)

**אוכלוסייה**: 19,583,986 (במגמת ירידה משמעותית מ-1990)

**עיר בירה**: בוקרשט

**משטר**: רפובליקה דמוקרטית ("חצי" נשיאותית)

**ראש ממשלה/נשיא מכהן**: לודוויק אורבן (ראש הממשלה),

קלאוס יואניס (נשיא)

**שפה רשמית**: רומנית

**מטבע**: שם המטבע (RON (Romanian New

יחס המרת המטבע המקומי לדולר 4.2268 Ron=US Dollar 1

**גאוגרפיה**: רומניה גובלת באוקראינה, בולגריה, הונגריה, מולדובה וסרביה. כמו כן, יש לה גישה לים השחור. נתיבי הסחר המרכזיים הם נמל קונסטנצה (ימי) ונתיבי תחבורה יבשתיים.

## אינדיקטורים כלכליים מרכזיים (2018)<sup>2</sup>

ישראל	רומניה	אינדיקטור
369.84	239.44	<b>תמ"ג נומינלי</b> GDP, current prices
3.79	1.87	<b>PPP</b> Implied PPP conversion rate
4% – 2018 3.5% – 2017 3.3% – 2016	4% – 2018 6.9% – 2017 4.8% – 2016	<b>שיעור הצמיחה הכלכלית</b> real GDP growth
0.884%	4.663%	<b>שיעור האינפלציה</b> Inflation rate, average consumer prices
3.8%	4.8%	<b>שיעור האבטלה</b>
49	52	<b>קלות עשיית עסקים</b> ציון בין 1-190 כאשר ציון נמוך מבטא תוצאה טובה
5.3	4.3	<b>מדד התחרותיות</b> ציון מ-1-7 7 מבטא את הציון הטוב ביותר
AA-	BBB-	<b>דירוג אשראי S&amp;P</b>

<sup>1</sup> CIA The World Factbook ,The World Bank

<sup>2</sup> IMF, The World Bank, World Economic Forum

## רקע כללי וכלכלי

רומניה וישראל נהנות מיחסים דיפלומטיים חמים וידידותיים מאוד, שנהנים מרציפות חסרת תקדים – 71 שנות יחסים דיפלומטיים. למעשה, רומניה הייתה המדינה היחידה שלא ניתקה יחסים עם ישראל במהלך השלטון הקומוניסטי. עם זאת, חרף יחסים חמים אלה וביקורי בכירים מרובים (לרבות מפגשים פרטיים לבביים במיוחד בין ראשת הממשלה הקודמת דנצ'ילה לבין ראש הממשלה נתניהו) – משך תקופה ארוכה לא מונה שגריר מטעם רומניה בישראל ונכון לכתיבת סקירה זו המשרה עודנה איננה מאוישת.

היחסים הדיפלומטיים הגיעו לשיאים חדשים עת ראשת הממשלה הרומנית הצהירה (פעמיים) שרומניה תעביר את השגרירות לירושלים. אולם, יש לציין כי שתי הצהרות אלה טרם התממשו לכדי פעולות נכון למועד כתיבת שורות אלה וכן כי קיימים סימני שאלה בדבר הסמכות של ראשת הממשלה לקדם יוזמה זו. כאן גם מוצא ביטוי המתח הרב והמורכב שבין מוסד הנשיאות לבין הממשלה הרומנית (המלווה במתח אידיאולוגי-פוליטי-אישי). מתח זה מתעצם גם עקב אי בהירות חוקתית בסוגיה.

ככלל, המערכת הפוליטית הפנימית ברומניה מקפידה בשיטתיות על "תזזיתיות" ו"סקנדלים מתקשרים". חילופי גברי במשרות בכירות בממשל הם דבר שבשגרה בשנים האחרונות. זאת, בפרט על רקע פעילות הסוכנות למאבק בשחיתות הרומנית – סוכנות שמחד גיסא נהנית מסמכויות חקירה וחילוט נכסים מופלגות ומאידך גיסא סופגת ביקורת חריפה ביותר מצד הממשלה הרומנית (עד כדי ניסיונות הדחה של התובעת הכללית האמונה על הלוחמה בשחיתות). ברקע, מתנהלים משפטי שחיתות סוערים שבבולטים שבהם נשפט ראש מפלגת ה-PSD (מפלגת השלטון) דרגנאה – הנחשב לאדם החזק ברומניה - ל-3.5 שנות מאסר בגין שחיתות. משפטים אלה אף הוציאו את ההמונים לרחובות, כאשר באוגוסט 2018 חסמו את צירי התנועה המרכזיים בבוקרשט למעלה מ-40,000 רומנים (חלקם הגיעו מחוץ לרומניה) ופוזרו על ידי המשטרה המקומית.

ניסיון לאתר אג'נדה כלכלית מובהקת, אחידה וסדורה נתקל בקשיים. אמנם, קיימות מספר תכניות אסטרטגיות לאומיות, דוגמת התכנית הלאומית בתחום הבריאות או האסטרטגיה הדיגיטלית של הממשל הרומני לשנת 2020. אולם, תכנית לשימור שיעורי הצמיחה הגבוהים של הכלכלה הרומנית אינה בנמצא. למעשה, קיימות לא מעט תחזיות כלכליות המביעות חשש מ"פיצוץ הבועה" הכלכלית בעתיד הקרוב. זאת, הואיל והצמיחה הכלכלית הנוכחית ברומניה מושתתת ברובה המכריע על צריכה.

החל מינואר 2019 ועד לסוף יוני 2019 כיהנה רומניה לראשונה כנשיאת מועצת האיחוד האירופי – גוף אליו הצטרפה בשנת 2007. קבלת הנשיאות הפנתה זרקור לאחוזי המיצוי הנמוכים במיוחד של מענקי האיחוד האירופי המוקצים לרומניה בתחומים רבים. בחלק גדול מהמענקים מדובר בסכומי כסף (משמעותיים ביותר) העתידים לעמוד לרשות רומניה עד לסוף שנת 2020 בלבד. שעון החול האוזל הביא למינוי שרה ייעודית למיצוי כספי האיחוד האירופי ויש להניח כי בעתיד הקרוב תחול עלייה באחוזי המיצוי. לכך יש להוסיף כי בשנים האחרונות הגבירו את פעולתם באזור מוסדות פיננסיים בינלאומיים המציעים מעטפות מימוניות (בדמות הלוואות ומענקים חלקיים) לפרויקטים גדולים – דוגמת ה-EBRD והבנק העולמי.



נתוני סחר 2016-2018

שנה	סכום יצוא לעולם במיליוני דולרים	סכום יבוא מהעולם במיליוני דולרים	גירעון מסחרי
2018	80077.6	97877.6	-17800
2017	64580	78120	-13540
2016	57720	68000	-10280

שותפות הסחר הגדולות לשנת 2018

יצוא

מאזן מסחרי במיליוני דולרים	אחוז מסך היצוא של רומניה	יצוא במיליוני דולרים	
510.218	2.8%	1569.898	ארה"ב
-4327.445	1.8%	883.55	סין
-1633.482	23%	18391.578	גרמניה
-33.34	11.2%	9152.147	איטליה
692.95	6.8%	5686.44	צרפת

מוצרי היצוא העיקריים הם: מכונות וציוד, מוצרים חקלאיים ומזון, מתכות ומוצריהן, כימיקלים, מינרלים ודלק.

יבוא

מאזן מסחרי במיליוני דולרים	אחוז מסך היבוא של רומניה	יבוא במיליוני דולרים	
510.218	1.5%	1059.68	ארה"ב
-4327.445	5%	5210.995	סין
-1633.482	20%	20025.06	גרמניה
-33.34	10%	9185.486	איטליה
-2807.18	7.5%	6717.082	הונגריה

מוצרי היבוא העיקריים הם: מכונות וציוד, טובין מיוצרים, כימיקלים, מוצרי חקלאות ומזון, דלק ומינרלים, מתכות ומוצריהן.

## סקטורים מרכזיים בכלכלה

**הגנת המולדת וסייבר** במסגרת האסטרטגיה הלאומית של רומניה בתחום הדיגיטל הוקצו 2.64 מיליארד דולר לצורך הגברת היעילות והפחתת העלויות של המגזר הציבורי: הקמת ממשל דיגיטלי, פיתוח יכולות אבטחה קיברנטית, טכנולוגיות מחשוב ענן ורשתות חברתיות. בנוסף, משרד התקשורת הרומני צפוי להוציא בתקופה הקרובה כ-45 מיליון יורו על פיתוח "ענן ממשלתי". רומניה משופעת בתשתיות קריטיות המצויות בסף חשיפה גבוה וזקוקות בדחיפות לפתרונות טכנולוגיים: כור גרעיני, תשתיות גז, עתודות נפט, סכרים הידרואלקטריים ועוד. הצורך בעמידה בסטנדרטים שהותוו ע"י האיחוד האירופי (NIS DIRECTIVE, GDPR) מייצר פוטנציאל ייחודי ודחיפות למימושו.

**חקלאות** כ-30% מאוכלוסיית רומניה עוסקת בחקלאות. המדינה התברכה בשטחים חקלאיים נרחבים (14.7 מיליון דונמים), אך חלק משמעותי מהם כלל אינו מנוצל (6.8 מיליון דונם). לכך יש להוסיף כי כ-80% מהמיכון החקלאי מיושן או אינו שמיש. לא בכדי הקצה משרד החקלאות הרומני 1.1 מיליארד יורו לשדרוג המיכון החקלאי במדינה. רומניה זכאית למענקים בסכומי עתק מהאיחוד האירופי בסקטור זה (כ-20 מיליארד יורו), אך היא אינה מנצלת חלק ניכר מהם.

**מדעי החיים ומיכשור רפואי** החל מ-2015 מוגדר כסקטור בעל "עדיפות לאומית" ע"י הממשל הרומני. שוק הציוד הרפואי ברומניה נמשל ביד רמה בידי חברות זרות (90% מיובא) – היצור המקומי מתמקד בחומרים מתכלים בסיסיים בלבד. התחרות העזה מתמקדת במגזר הפרטי. היקף השוק הגיע בשנת 2018 ל-503.5 מיליון יורו (24 יורו לנפש). צפי להתחזקות המגמה בשל הצורך לעמוד בתקני איכות אירופיים והעלייה בביקוש.

**מים** 50% מהאוכלוסייה אינם מחוברים למים זורמים וחשופים למי ביוב ושופכי שאינם מטופלים. לרשות רומניה מענק מטעם האיחוד האירופי בסך 3.8 מיליארד יורו לשדרוג תשתיות המים עד לשנת 2020. בתוספת תקציב הממשלה הייעודי מטפס הסכום ל-5.5 מיליארד יורו. בנוסף, קיימים 7 פרויקטים במימון ה-EBRD וכן ישנו הסכם שת"פ בין חברת הגיחון (ירושלים) לתאגיד המים של רומניה (RAJA).



## הסכמי בילטרליים משמעותיים של רומניה עם יתר מדינות העולם

ארגונים בינ"ל:

- OECD : לא

- WTO : כן (ינואר 1995)

- מדינות שאיתן לרומניה יש הסכם סחר :

רוסיה, הודו, איסלנד, נורבגיה, ארגנטינה, ארמניה, קפריסין, טורקיה, ארה"ב, גאורגיה, ונצואלה, ישראל, סרביה, קנדה, שוויץ, הולנד, אוסטרליה, דרום קוריאה וספרד.  
יצוין כי רומניה חברה באיחוד האירופי החל משנת 2007 ובתחילת 2019 (ינואר-יוני) היא אף מכהנת כנשיאת מועצת האיחוד.

### יוזמות מרכזיות של ממשלת רומניה בשנתיים האחרונות

1. **פקודת החירום (114/2018) מכוחה הוטל מס ייחודי על פעילות מונופוליסטית בתחומי הגז הטבעי והחשמל וכן על ניצול של משאבי טבע** – חוללה סערה ציבורית של ממש ברומניה ועתידה לשנות דרמטית את הסביבה העסקית במדינה.
2. בשנת 2017 נערכו **22 שינויים בפקודת המס הלאומית** שהובילו לכך ששיעור ההכנסות ממיסים פר תמ"ג ברומניה הוא מהנמוכים באירופה.
3. שינויים מפליגים **בדיני העבודה הרומניים** בעלי השפעה אדירה על הפנסיות וביטוחי הבריאות של הרומנים.
4. ההבנה כי יוקר המחייה מאמיר ברומניה הביאה **להעלאה משמעותית של המשכורות במגזר הציבורי (+25%)**.

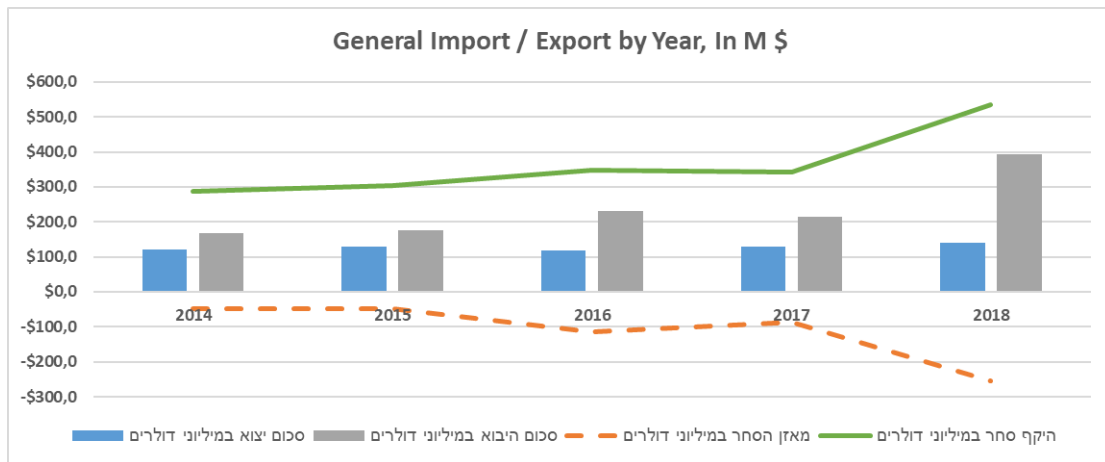
### יחסי סחר ישראל - רומניה (2014-2018)

בשנת 2018, הגיע היקף הסחר בין ישראל לרומניה לשיאו ב-5 השנים האחרונות והסתכם בכ-534 מיליון דולר, ובכך נרשמה עלייה של כ-56% משנת 2017 (אז עמד היקף הסחר על 342.4 מיליון דולר בלבד). בכך יש ביטוי להתחממות היחסים בין המדינות, כפי שעולה גם מעריכת ביקורי בכירים רומנים תכופים בישראל (ובראשם של ראשת הממשלה דנצ'ילה). ברם, הדבר נובע מעלייה דרמטית בהיקף היבוא מרומניה לישראל ובהתאם מאזן הסחר שלילי ועומד על כ(253-) מיליון דולר.



תשרד המסחר והתעשייה

שנה	סכום יצוא במיליוני דולרים	אחוז היצוא מתוך סך היצוא הישראלי	סכום יבוא במיליוני דולרים	אחוז היבוא מתוך סך היבוא הישראלי	מאזן מסחרי
2018	140.2	0.23%	393.6	0.51%	-253
2017	128.5	0.21%	213.9	0.31%	-85.4
2016	116.9	0.19%	230.3	0.35%	-113.4
2015	128.5	0.20%	175.5	0.28%	-47
2014	120.4	0.17%	168	0.23%	-47.6



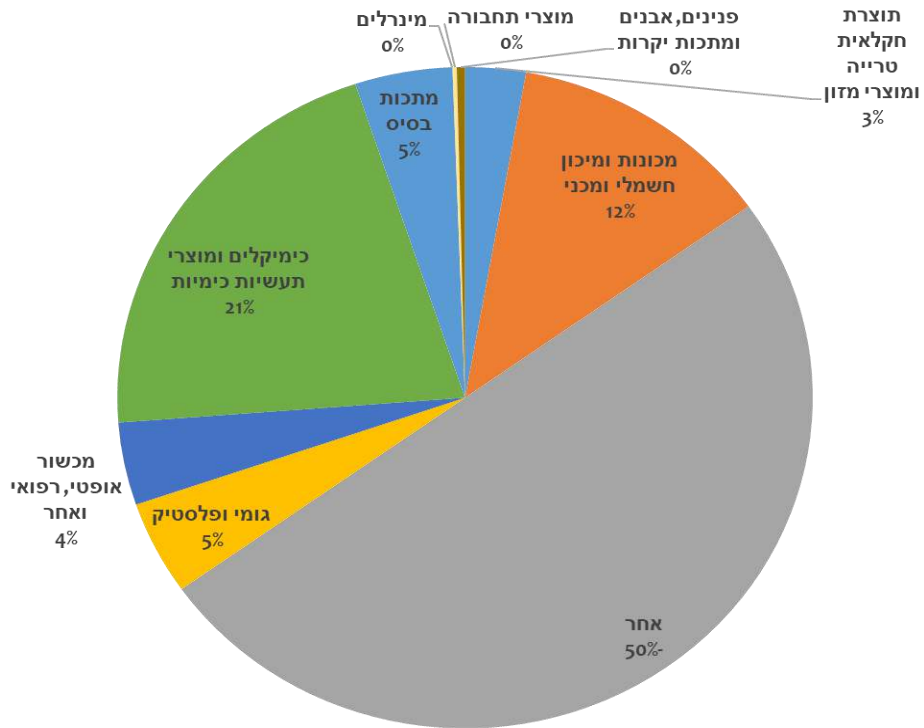
סך היצוא מישראל לרומניה בשנת 2018, עמד על כ-140.2 מיליון דולר, עלייה של כ-9% משנת 2017. העלייה התרחשה ביצוא מכשירים רפואיים ואופטיים ומכונות וציוד חשמלי ומכני. באופן כללי, היצוא לרומניה מורכב מכ-41% כימיקלים ומוצרי תעשיות כימיות; כ-24% ציוד מכני, מכונות וציוד חשמלי; כ-9% פלסטיק, גומי ומוצריהם; כ-9% מתכות בסיס ומוצריהן; כ-8% מכשירים רפואיים ואופטיים; כ-5% תוצרת חקלאית טרייה ומוצרי מזון.

סך היבוא הישראלי מרומניה בשנת 2018 הסתכם בכ-393.6 מיליון דולר, עלייה של כ-11% לעומת היבוא ב-2017. עלייה זו נגרמה בעקבות עלייה משמעותית ביבוא מכונות וציוד חשמלי ומכני וכן תכשירי מזון, משקאות וטבק. באופן כללי, היבוא מרומניה מקורו ב-36% תוצרת חקלאית טרייה ומוצרי מזון; 15% ציוד תחבורה, כלי רכב, כלי שיט וטיס; 14% מכונות וציוד חשמלי; 11% עץ ונייר ומוצרים מהם; 11% מתכות בסיס.

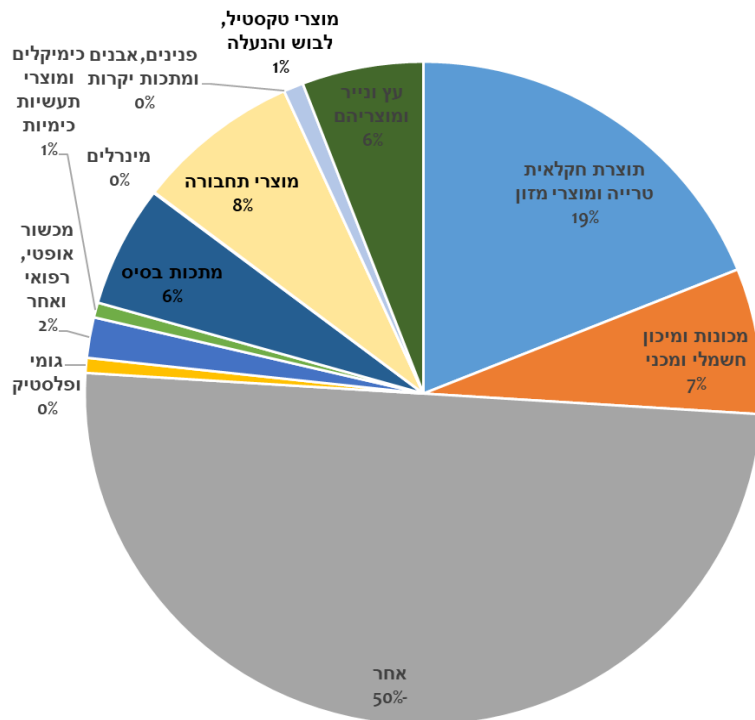


### סקטורים עיקריים<sup>4</sup>

#### יצוא



#### יבוא







שם ההסכם	שנת חתימה על ההסכם	האם ההסכם בתוקף?
הסכם מו"פ	2014	כן
הסכם לשת"פ כלכלי	2008	כן
הצהרה משותפת בין שרי הכלכלה	2017	-

רומניה חברה באיחוד האירופי ומכוח זה נהנית מהסכם סחר חופשי עם ישראל.

### **תובנות הנספחת**

מיצוי כספי האיחוד האירופי ומוסדות פיננסיים בינלאומיים נוספים הפועלים ומתעניינים ברומניה הוא אחד מאפיקי הפעילות המרכזיים שעל התעשייה הישראלית לחקור. עם זאת, הדבר כרוך במומחיות ובהיכרות מעמיקה עם הליכי הגשת המכרזים לגופים וארגונים אלה.

נתיב אחר בעל פוטנציאל רב מתחיל בתחום הסייבר וביטחון המולדת, בפרט בפן הממשלתי. הנספחות המסחרית ברומניה פיתחה מארג קשרים מהודק עם מגוון רחב של גורמים רלוונטיים בממשל הרומני. הצורך לעמוד בתקינה האירופאית לצד התמורות הפוליטיות והחקיקתיות המתרחשות ברומניה, כמו גם אופיו הדינמי ורווי הסיכונים של התחום – כל אלה יוצרים סביבה עסקית אופטימלית לחברות סייבר ישראליות. הדימוי החיובי ממנו נהנית מדינת ישראל ברומניה הידידותית פורש מנעד רחב של אפשרויות להטמעת טכנולוגיות סייבר בתחומים שונים: החל מבתי חולים, דרך הצורך להגן על תשתיות חיוניות (תחנות אנרגיה וכוח, כורים אטומיים, סכרים הידרואליים ועוד) וכלה בפתרונות פינטק וערים חכמות.

אחרון חביב הוא המישור החקלאי. מדובר בתחום עתיר פוטנציאל המצוי במגמת צמיחה מואצת, אולם יש לקחת בחשבון גם את טבעו המורכב. פערי השפה והתרבות עמוקים במיוחד וקיים אתגר משמעותי ביצירת חיבורים לשחקני מפתח בשדה החקלאי. עם זאת, בעת האחרונה נרשמו מספר סיפורי הצלחה בליווי הנספחות ופעילויות תקדימיות בגזרה הרומנית. כך, למשל, הייתה ישראל למדינה הראשונה שערכה בהצלחה פגישות B2B מתואמות מראש בתחום החקלאות – מוקדם יותר השנה.